

Euroopa Eestlaste kooril on dirigent Kalev Lindaliga vedanud.

Laulmata ei saa

TEKST HELINA PIIP
FOTOD HELINA PIIP,
KAIRE VAN DER TOORN-GUTHAN

Eks see ole ju teada – seal, kus rohkem eestlasi koos, sünnib varsti ka laulukoor. Nii ongi paljudes riikides, kuhu eestlased kolinud, oma koorid ja lisaks veel Euroopa Eestlaste Koor! Kokku saadakse kaks-kolm korda aastas, viimati Amsterdams suurel Kõlavöö kontserdil.

Sel päeval, kui eestlastest laulu-, tantsu- ja pillirahvas hakkab Amsterdami saabuma, tähistavad hollandlased kuningapäeva. Mis tähendab, et tänavail voolavad rahvamassid ja transport praktiliselt ei liigu. Nii sööstab appi üks väike tubli Renault Clio, kuhu paigutatakse tuubasid ja saksophone, noodipulte ja löökpille sel hulgal, et keegi ei usu,

et see võimalik on. Auto roolis istub Kaire van der Toorn-Guthan, üks Kõlavöö korraldajatest. Koos võitluskaaslaste Agnes Kuusik-Dijkstra, Margit Tera ja Anneli Aknaga naeravad nad – kui neile eesti asja ajamise eest raha makstaks, siis oleksid nad miljonärid.

Et suurürituse südamega korraldamine ohvreid nõuab, on oma-moodi kurbloolisus – Anneli teatab päev enne kontserti, et kogu ses

Anneli Aken.

meilinduses, majutamiste võrrandeis, uksekaartide ja söögizetoonide peavalus pole tal olnud võhma kooriga harjutada. “Palusin kolleegil enda asemel dirigeerida ja teda see võimalus rõõmustas.” Kuid lavale jõuab Anneli siiski – lauljate ridades ja ka Luksemburgi tantsurühmaga Laiali. Juuni lõpus sõidab tegus naine aga Eestisse noorte laulupeole suisa kolme kooriga, mille dirigent ta on –

Euroopa Eesti Mudilaskoori, Euroopa Eesti Lastekoori ning Euroopa Eesti Noortekooriga!

Kuid tagasi Kõlavööle, mis toimus Amsterdams sel aastal teist korda. Kontsert sai nime ühest riiklikust mõttest – otsiti sõna, mida oleks hollandlastel raske hääldada ja tõmbaks sel

Kõige toredamad on ootamatud laulmised kasvõi keset linnaväljakut.

moel tähelepanu eesti kultuurile. Agnes: “Hollandi keeles ei ole täppidega tähti ega õ-d. Anneli pakkus kõlavööd, ta on seda ka ise kudunud.” Ja tahtmise korral võiks hõigata hoopis: kõlav õö!

Kakssada lauljat ja viiekümneliikmeline orkester saabusid seekord viieteistkümnest riigist. Kõige suurem seltskond oli Euroopa Eestlaste Koor. Anneli: “Tihti küsitakse, kuidas saab

Kaire van der Toorn-Guthan, Agnes Kuusik-Dijkstra ja Margit Tera – Kõlavöö korraldamine oli suuresti just nende kolme Hollandis elava eestlanna õul.

Eesti alati südames

Kaksikõed Astrid Edwards ja Karin Blakeley Inglismaalt, aldid: “Sündisime Inglismaal, Eestis käisime esimest korda 1989. aastal. Euroopa koori sattusime tänu sõbrannale, kes siin juba laulis. Koorilaagrid on vahvad, dirigent Kalev ajab alati naerma. Kui olime jaanuaris Bonnis Annabergi lossis ja buss ei sõitnud märke, pidime kõik rahvariiegi üles jalutama. Astrid oli pasteldes, lumi oli maas ja jube külm, aga lõbus ka.

Muusikaõpetajatest kaksikõed Astrid ja Karin.

Tallinnas laulupeol käisime esimest korda 2009. aastal ja tundsin suurt tänutunnet oma vanemate vastu, et nad õpetasid meile eesti keelt ja kultuuri. Isa arvas, et ei saa kunagi Eestisse, aga ta käis siiski. Ja sai kokku oma vennaga, kellega nad polnud 40 aastat näinud!

Paar nädalat tagasi pidasime Astridi juures kodus eesti õhtut. Laulsime kahekesi kõik koorilaulud läbi, fantastiline! Inglismaal oleme ka ise dirigendid ja muusikaõpetajad, igal aastal teeme lastelaagrit. Lisaks laulame veel LONDONIS eestlaste kooris ja Reet Kromeli kooris, mis on teistmoodi – jazz ja gospel, ka huvitav.

Kõige rohkem oleme vist elus laulnud Aaviku laulu “Hoi, Jumal, Eestit” ja Türipu “Lahkumise laulu”. ESTOdel Saksamaal ja Kanadas lauldi neid hüvasti-jätuks ja alati tulid pisarad silma, Eesti polnud veel iseseisev.

Sel suvel läheme Tallinna noorte laulupeole, tähistame tädi ja onutütre juubelit ning kindlasti käime ka Hellas Hundis! Tunneme end Eestis väga koduselt, aga kui Inglismaale tagasi sõidame, siis on seal ka kodu.”

Toredad hetked

Indrek Pinsel Hispaaniast, tenor: “Kui ma varem Rootsisis elasin, osalesin seal Estivalil. Ühel spontaansel ühislaulmisel Eesti Maja keldris tutvusin Kalev Lindaliga, kes mind koori kutsus.

Kooris on sõbralikud ja huvitavad inimesed, kindlasti mõjub see vaimsele tervisele hästi, kui nii paljude toredate inimestega suhelda. Eks see vaev, mis inimesed ette võtavad, et kaugelt proovidesse jõuda, sõelubki välja need, kes tõesti hingega asja juures.

Isamaalisi laule oleme nii palju laulnud, et alati on huvitav ka uute paladega tutvuda. Kõige toredamad on aga sellised ootamatud laulmised, mis võivad sündida kas või keset linnaväljakut – antakse hääled kätte ja laulame! Kõik see on kontsentreeritud rõõm!”

Igapäevast leiba teenib Pärnust pärit Indrek tarkvarainsenerina.

Hingetoit

Mare Rahkema Saksamaalt, sopran, koori president:

“Vanasti olid meil Annabergi lossi laagrites kaasas ka pered, kuid enam lihtsalt ei mahu... Millest on iseeneest kahugi – üks ema kirjutas mulle, et kooriproovis kaasas olnud väike tütar, kes vaikselt nurgas mängis, laulab nüüd kodus “Sanctust”! Nii mõnestki lapsest on sirgunud samuti me laulja.

Kõik see lendamine ja elamine maksab ju ka hunniku raha, kuid ikka tullakse nii pika maa tagant, töö ja pere kõrvalt. Eks see näitab, et neil kokkusaamistel on suur väärtus.

Lisaks Kalev Lindalile ja Elo Tammsalule on meil käinud teisigi dirigente. Et meid on nii suur hulk, siis on mõnes laagris ka neli dirigenti kohal, kõik teevad tööd eri häälerühmadega.

Meie jaoks on eriline laul koori hümn “Amigos para siempre”, mille eestikeelse teksti kirjutas Anneli Aken ning mida me laulame iga koorilaagri ja kontserdi lõpetuseks. Ka see on kihvt, et ükskõik kuhu sa maailmas sõidad, on mõni oma koori laulja ikka ees!”

Kogu perega

Rein Lepik Rootsist, teine bass:

“Euroopa Eestlaste Koori kutsus Kalev Lindal meid naisega 2013. aastal San Francisco ESTO-I. Meiega koos laulab ka tütar ja varem tegid seda pojadki, kuid nemad on nüüd mujale kolunud.

Rootsis elan 1944. aastast, kui me pere Viimsist isa kalapaadiga põgenes. Göteborgi laulukooris olen laulnud 1970ndatest. Sealse eesti kooris oli meid vahepeal 50 lauljat, praegu 30. Kurb, et nooremaid lauljaid on vähevoitu. Harjutame kord nädalas. Rahvatantsugrupp on ka, seal mängisin löötsapilli.

1994. aastast saadik olen osalenud Eestis viiel laulupeol! Kõige ilusam laul on minu meelest “Hoia, Jumal, Eestit”. See läks mulle ammu hinge ja raske on laulda, pisarad on silmas. Just seda lugu mängisin purjeka peal trompetil ka meid saatma tulnud sugulastele, kui hakkasime tuttavaga 1989. aastal Tallinnast tagasi Rootsi purjetama.”

Tartust pärit Mare töötas Eestis 20 aastat õpetajana, praegu on ta ametis erafirmas juhataja asetäitjana.

Rein on olnud ametilt raadio ja televisiooni saatejaamade tehnik, praegu pensionär.

Eesti koorimuusika kõlas võimsas Hofkerki kirikus Amsterdamis. Kohale oli saabunud 11 koori üle Euroopa.

üldse selline koor nii pikalt toimida – lauljad elavad eri riikides, kokku saadakse harva, ja suudate veel nii hästi laulda!”

Agnes: “Meil on meelestatus väga-väga hea ja koosolemise rõõm suur.”

Haapsalust pärit Anneli avastas 2007. aastal loodud koori juhuslikult guugeldades, kui oli Luksemburgi kolunud. “Saatsin täiesti puhta lehena koori presidendile Mare Rahkemale avalduse, et tahaksin kooriga liituda.” Ja nüüdseks on Annelist endast saanud see, kes koori asjaajamisi veab.

Nagu nii mõnigi hea idee, sai ka Euroopa Eestlaste Koor alguse soovist laulupeole minna. Mare Rahkema meenutab: “Tahtsime Saksamaa eestlastega 2004. aastal Tallinnas laulupeol osaleda. Lubasime Kölnis üle Saksamaa

elavatest eestlastest koori kokku saada, kui dirigendiks tuleb Kalev Lindal. Ta hakkaski Eestist me juurde sõitma. Käisime 40 lauljaga laulupeol ning jätkasime – inimesi lisandus Belgiast, Hollandist, Inglismaalt jm. Info levis.”

2007. aastal Eestis Sangastes kokku tulnud koor sai nimeks Euroopa Eestlaste Koor, nii et sel aastal tähistatakse kümnendat sünnipäeva. 2014. aastal käidi laulupeol juba 130 lauljaga.

Anneli: “Enamik me lauljast on varasema koorilaulukogemusega, laulnud koolikooris või tudengina.”

Mare: “Paljud on ka muusikakoolis käinud, mängivad pille.”

Koorilaagrid toimuvad 2–3 korda aastas. Kõige sagedamini on Euroopa Eestlaste Koor kokku saanud Bonnis Annabergi lossis, mis oma kaminasaali ja küünlalühtriga on

Ematenor

Ivi Zajedova Tšehhist, tenor: “Jah, tõesti, ma laulan mees-häält. Alguses olin alt, aga dirigendid ikka kuulasid mind ja küsisid, kas ma ei tahaks tulla tenoriks. Tenoreid oli vähe ja mu hääel sobis, nii et olen nn ematenor.

Sattusin koori, kui kunagi rahvatantsu-uuringuid tegin. See on suur õnn, et oleme saanud samade inimestega nii pikalt koos olla! Olen alati hingelt nii rahul, kui siit lahkun, veel koduski käivad laulud peas ringi, tõesti eriline seisund.

Dirigent Kalev Lindal ei õpeta ainult tehnilisi asju, vaid teeb ka head liikumist. Nii vahva oli laulda näiteks Curly Strings pala “Kauges külas” koos liikumisega! Vahel olen laagrites hommikuvõimlemist juhendanud, kuigi ega pärast õist laulmist jaksu ole.

Et Tšehhis on teine palgatase kui mujal, pole ma päris kõigis laagrites osalenud. Aga korraldasin ise ühe koorilaagri Prahast.

Tšehhis elan 1980. aastast, mu pere ja tütar on seal. Töötasin Tšehhi rahvusteatris 17,5 aastat baleriinina. Pärast õppisin Praha Karli ülikoolis, jõudsin poliitiliste teaduste doktori kraadini. Olen olnud Prahast asunud opositsioonilise Läänemere Liidu liige, asutanud ja juhtinud Tšehhi-Eesti klubi, kuulun Ülemaailmsesse Eesti Kesknõukogusse ning kevadest Eesti Kultuuriseltside Ühenduse juhatusse.”

Ivi on Praha Karli ülikoolis Balti riikide regionaalse koostöö õpingute garant.

Kuningapäeval esineti ka Amsterdami tänavatel. Tantsib Luksemburgi naisrühm Laiali.

kõigi südamed võitnud. Kuid pikki laulmist täis nädalalõppe on olnud ka Luksemburgis, Belgias, Inglismaal, Rootsis, Tšehhis, mujal Saksamaal, Amsterdamis, Kanadas. Ja eks igauks harjutab ise koduski oma partiisid. Anneli: “Lauldakse-harjutatakse ka väiksemates gruppides – näiteks kogunetakse kellegi juurde koju.”

Laagrid on aga alati väga oodatud. Saabutakse reedel, lauldakse keskööni ja siis veel tunde klaveri ääres. Et hommikul taas jätkata. Ning antakse tihti ka kontsert kohalikele, et tutvustada Eestit ja me koorimuusikat.

Lisaks dirigent Kalev Lindalile teeb kooriga imesid ka dirigent Elo Tammsalu-Schmitz Saksamaalt.

Anneli Aken: “Elo juhatab Aachenis saksa koore, kus laulab ka üks me koori tenor. Kutsusime Elo kord laagrisse ja kõik klappis nii hästi. Kui Kalev toob rahvalikku, mehelikku pauerit, siis Elo on suurepärase hääleseadja, kes on teinud koori vokaalse kvaliteediga imet.”

Koorilaagrid on punasega kalendrisse märgitud.

Sel kevadel Amsterdamis Kõlavöö korraldanud naised Kaire, Agnes, Anneli ja teisedki unistavad, et ehk kasvab sellest kunagi välja väliseestlaste laulupidu, sest kunagine suurpeo traditsioon on vahepeal soiku jäänud.

Jäämisest

Eestis toimub sel suvel XII noorte laulu- ja tantsupidu, mille moto on “Mina jään”. Kas välismaal elavad eestlased tunnevad ses vastandumist?

Mari-Liis Kivioja: Kui ma lugesin laulupeo kodulehelt kirjeldust, kõlas see toredalt. Samas tundud inimeste videoid vaadates jäi kõrvu ka, et õige eestlane on see, kes elab Eestis. See kraabib hinge. Välismaal elavad lapsed ja noored ei ole seal ju omal valikul, vaid vanemate otsusel. Neid noori võiks rohkemgi kaasata, tahame neid ju Eestiga siduda. Muidu aga on laulupeol väga hea kommunikatsioon, palju on tausta tutvustatud.

Mare Rahkema: Kui inimene on elanud mingi aja väljaspool Eestit, laiendab see ta silmaringi, annab kogemusi. Ma ei arva, et oleksin pattu teinud, et ei ela Eestis – elu on elu. Minu laps läks tagasi Eestisse. Ja kui me kord pensionile jääme, võib-olla läheme ka. Me side Eestiga on tihe. Kui tartlane läheb Tallinna elama, kas ta on siis Tartu reetnud? Euroopa on nii väike!

Indrek Pinsel: Mul ei ole üldse tunnet, et olen Eestist ära. Kui ma käisin Pärnust Tartusse ülikooli, olin ka kodust eemal. Praegu olen Pärnust lihtsalt rohkem kilomeetreid kaugemal. Samas on tore, et selliseid asju sõnastatakse – meil on ehk silmakirjalik seda

Koorilaager on inimõigus!

Mari-Liis Kivioja Luksemburgist, esimene alt: “Me naerame, et koorilaagrid on nagu inimõigus – sa pead sinna saama! Eriti ägedad on Annabergi laagrid vana lossi fluidumis. Need on mul punasega kalendris, et selleks ajaks midagi muud ei planeeriks. Muidugi on koorilaagrites osalemine ka kulukas, aga sa ei mõdda seda nii – see täidab su karikat, nii on sel hoopis teine väärtus.

Luksemburgis elan aastast 2004. Meil on naisansambel Meloodilised Tordid, mida juhendab Anneli Aken, ja rahvatantsurühm Laiali – seda juhendan mina. President Kersti Kaljulaid oli muide üks esimestest Laiali tantsijatest, kui ta veel Luksemburgis töötas. Tantsurühmas on 16 liiget ja pea pooled neist ka laulavad. Nii et teispäevaõhtuti on meil esmalt laulu- ja pärast rahvatantsuproov ning mehed hoiavad kodus lapsi. Minu mees on luksemburglane ja tema jaoks on eesti asju tihti liiga palju. Ja ongi, sest olen ka sealse eesti kooli juhataja. Meil on koolis üle 70 lapse, kord kuus laupäeviti toimuvad tunnid.

Mul tulevad pisarad kergelt, iga tundelisema hetke peale. Viimastest uutest lauludest on ääretult ilusad “Puudutus” ja “Muusika” ning raudne pisarakiskuja on “Ta lendab mesipuu poole.”

Tallinnast pärit Mari-Liis töötab ametnikuna Euroopa Parlamendi finantskõusimuste peadirektoradis.

